

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös

Antopäivä
15.1.2020

Päätösnumero
20/0016/2

Diaarinumero
01737/18/2299

SAAPUNUT
20 -01- 2020

Asia Kunnallisasiaa koskeva valitus

Valittaja Jari Valkama Kuljetusliike J. Valkama -nimisen toiminimen haltijana, Pälkäne

Päätös, josta valitetaan

Pälkäneen teknisen lautakunnan päätös 23.7.2018 § 80

Asian käsittely kunnassa

Tekninen lautakunta on 18.6.2018 (§ 67) päättänyt tarjouskilpailun jälkeen valita Koillisen Tamarex Oy:n Aitoon vanhan puhdistamon purun ja piha-alueiden parannuksen tekijäksi ja tehdä sen kanssa hankkeesta pienurakkasopimuksen.

Tekninen lautakunta on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt Jari Valkaman teknisen lautakunnan päätöksestä 18.6.2018 § 67 tekemän oikaisuvaatimuksen.

Päätöksen esittelyosassa olevista perusteluista ilmenee muun ohella, että valittulla toimijalla Koillisen Tamarex Oy:llä on verovelkoja alle 10 000 euroa ja työeläkemaksuvelkoja, joista on tehty hyväksytty maksusuunnitelma verottajan ja Ilmarisen kanssa. Suunnitelmat on esitetty hankintayksikölle ennen

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelinvaihe	Sähköiset yhteystiedot	Faksi
Raatihuoneenkatu 1	Arvi Kariston katu 5	029 56 42200	Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi	029 56 42269
13100 HÄMEENLINNA	13100 HÄMEENLINNA		Sähköinen asiointipalvelu: https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet	

hankintapäätöksen tekemistä. Hankintayksikkö voi luottaa, että Koillisen Tamarex Oy:n on tarkoitus hoitaa yhteiskunnalliset velvoitteensa. Tilaajavastuureportista ilmenee, että Koillisen Tamarex Oy:llä on järjestetty työterveyshuolto Pihlajalinnassa. Urakan yhtenä vaatimuksena on, että purettujen materiaalien toimittamisesta asianmukaisesti kierrätettäväksi toimitetaan asianmukaiset tositteet.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Teknisen lautakunnan päätös on kumottava ja hankinta-asia on palautettava kunnalle uudelleen käsiteltäväksi. Pälkäneen kunta on velvoitettava korvaamaan Valkaman oikeudenkäyntikuluina 200 euroa.

Teknisen lautakunnan päätös on lainvastainen. Hankintamenettelyssä ei ole noudatettu julkisia hankintoja koskevia yleisiä ja kunnan sisäisissä hankinta-ohjeissa mainittuja periaatteita tarjoajien tasapuolisesta ja syrjimättömästä kohtelusta ja avoimuudesta, vaikka mainittuja periaatteita on noudatettava myös kansallisen kynnysarvon alittavassa hankintamenettelyssä. Kunnan menettely on ollut Valkamaa ja muita velvoitteensa hoitaneita yrityksiä kohtaan syrjivää, koska Koillisen Tamarex Oy:n luottotietohistoria osoittaa, ettei yritys ole kyennyt suorittamaan velvoitteitaan asianmukaisesti.

Pälkäneen kunta on tarjouspyynnössään edellyttänyt, että tarjoajalla on tilaajavastuulain mukaiset velvoitteet hoidettuna. Vaatimusta ei voida katsoa täytetyksi velvoitteista tehdyillä maksusuunnitelmilla, joten jo tällä perusteella Koillisen Tamarex Oy:n tarjous olisi pitänyt jättää huomiotta. Lisäksi tarjous oli 50 prosenttia tarjousten keskihintaa alhaisempi eli alihintainen. Koillisen Tamarex Oy:lle oli kertynyt maksuhäiriömerkintöjä myös 20.4.2018 päättyneen kilpailutuksen jälkeen. Kunta on laiminlyönyt selonottovelvollisuutensa Koillisen Tamarex Oy:n taloudellisesta suorituskyvystä. Selonottovelvollisuutta ei voida katsoa täytetyksi vain kyseisen yrityksen kanssa käydyin keskusteluihin, koska yrityksen maksuhistoria osoittaa selkeästi piittaamattomuutta esimerkiksi työttömyysvakuutusmaksujen asianmukaista suorittamista kohtaan.

Lausunnot ja selitykset

Pälkäneen tekninen lautakunta on antamassaan lausunnossa katsonut, että valitus tulee jättää tutkimatta, koska oikaisuvaatimuksessa on ollut kyse asianosaisen tekemästä hankinta-oikaisuvaatimuksesta, josta ei ole valitusoikeutta. Hankinnassa ei ole tullut noudattaa hankintalakia muutoin kuin oikaisuvaatimusta koskevien pykälien osalta, koska hankintalain mukaiset kynnysarvot alittuvat. Mikäli valitus tutkitaan, tulee vaatimukset hylätä perusteettomina. Valkama on velvoitettava korvaamaan Pälkäneen kunnalle asiassa aiheutuvat oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan.

Tekninen lautakunta ei ole tarjouspyynnössään edellyttänyt tarkasti määriteltyä luottoluokitusta tai maksuhäiriömerkittömyyttä. Valitun tarjoajan osalta tilaajavastuulain mukaiset edellytykset ovat olleet valintahetkellä kunnossa. Hankinnan voittaneella tarjoajalla on ollut verovelkaa 500–10 000 euroa eikä velkoja ole merkitty verovelkarekisteriin. Aluehallintoviraston tilaajavastuulain selvitysvelvollisuuteen liittyvän toimintaohjeistuksen mukaisesti maksusuunnitelmat ovat luotettava todiste siitä, että yrityksellä katsotaan olevan niin

mahdollisuuksia kuin tahtotilaa hoitaa yhteiskunnalliset velvoitteensa. Pälkäneen kunta on täyttänyt tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain mukaisen selvitysvelvollisuutensa. Tarjouskilpailussa toiseksi sijoittuneen yrityksen tarjous on ollut ainoastaan 4 800 euroa kalliimpi kuin valitun toimijan tarjous eikä hintaero ole merkittävä.

Koillisen Tamarex Oy:lle on varattu tilaisuus selityksen antamiseen. Selitystä ei ole annettu.

Jari Valkama on selityksessään vaatinut Pälkäneen kunnan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen hylkäämistä hallintolainkäyttölain 74 §:n 3 momentin perusteella ja todennut muun ohella, että hänellä on asiassa valitusoikeus kuntalain 137 §:n 3 momentin perusteella. Kokonaisurakan osalta toiseksi korkein tarjous oli yli 51 prosenttia kalliimpi kuin Tamarex Oy:n alhaisin tarjous. Hankintayksikkö käyttää harkintavaltaansa lain ja hankintasäännön vastaisesti mikäli poikkeuksellisen alhaista tarjousta ei hylätä. Juuri ennen sopimuksentekoa Koillisen Tamarex Oy ei ollut tilaajavastuuraportin mukaan hoitanut tilaajavastuulain edellyttämiä velvoitteitaan. Tarjouskilpailun voittaneelta edellytettiin enintään kaksi kuukautta vanhan todistuksen esittämistä, eikä teknisen lautakunnan esittämä 20.4.2018 päivätty tilaajavastuuraportti ole riittävä peruste sopimuksen solmimiseksi.

Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus tutkii valituksen ja hylkää sen oikeudenkäyntikuluvaatimuksineen.

Hallinto-oikeus hylkää Pälkäneen teknisen lautakunnan esittämän oikeudenkäyntikuluvaatimuksen.

Perustelut

Valituksen tutkiminen

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (hankintalain) 25 §:n 2 momentin mukaan tätä lakia ei sovelleta hankintasopimuksiin tai käyttöoikeussopimuksiin, joiden ennakoitu arvo alittaa kansalliset kynnysarvot.

Saman lain 132 §:n 1 momentin mukaan hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksensä tai peruuttaa muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, ja ratkaista asian uudelleen (*hankintaoikaisu*), jos päätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen tai jos asiaan on tullut sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin.

Saman lain 135 §:n mukaan hankintaoikaisua sovelletaan myös sellaisen hankintayksikön päätöksen tai muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun korjaamiseen, johon ei muutoin sovelleta tätä lakia. Tällaisen hankintaoikaisun johdosta tehtävään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta markkinaoikeudelta.

Kuntalain 135 §:n 1 momentin mukaan lautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta.

Hankintalain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 108/2016) hankintalain 135 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että kunnallishallinnossa voi esiintyä tilanteita, joissa hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävään tarjouskilpailuun osallistuneen toimittajan käytössä olisi sinänsä sekä hankintalain tarkoittama hankintaoikaisu että kuntalain mukainen kunnallinen oikaisuvaatimus. Hankintalain tarkoittamien asianosaisten osalta hankintalain hankintaoikaisua koskevat säännökset tulisivat kuitenkin erityislainsäädäntöön sisältyvinä ensisijaisesti sovellettaviksi. Muiden kuin hankintalain tarkoittamien asianosaisten kuten kuntalaisten osalta käytössä olisi ainoastaan kuntalain mukainen oikaisuvaatimus. Sekä hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen että kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun kunnan viranomaisen antamaan päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin kuntalaissa on kunnallisvalituksesta säädetty.

Tekninen lautakunta on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt Valkaman oikaisuvaatimuksen teknisen lautakunnan hankintaa koskevasta päätöstä. Saadun selvityksen mukaan puhdistamon purun ja piha-alueiden parannuksen hankinnan ennakoitu arvo on alittanut hankintalain mukaisen kansallisen kynnysarvon, joten hankinta ei kuulu kyseisen lain soveltamisalaan. Hankintalain esitöistä ilmenee lainsäätäjän tarkoituksena olleen, että sekä hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen että kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun kunnan viranomaisen päätökseen haetaan muutosta kuntalaissa säädettyssä järjestyksessä. Valkama on hakenut hankintapäätökseen oikaisua tekniseltä lautakunnalta, ja lautakunnan tähän vaatimukseen antamaa päätöstä on pidettävä kuntalain 135 §:n 1 momentissa tarkoitettuna oikaisuvaatimuksen johdosta annettuna päätöksenä, johon saa kyseisen lainkohdan nojalla hakea muutosta kunnallisvalituksella.

Teknisen lautakunnan päätöksen lainmukaisuus

Sovellettavat säännökset ja ohjeet

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan ennen kuin tilaaja tekee sopimuksen vuokratun työntekijän käytöstä tai alihankintasopimukseen perustuvasta työstä, tilaajan on pyydettävä sopimuspuolelta ja tämän on annettava tilaajalle:

- —
- 3) selvitys siitä, ettei yrityksellä ole verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 20 b §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verovelkaa taikka viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä;
- 4) todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että erääntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty;
- —

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 20 b §:n 1 momentin mukaan verovelkarekisteriin merkitään verovelkaa koskevana tietona tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 10 000 euroa sellaisia erääntyneitä ja suorittamatta olevia Verohallinnon kantamia veroja ja maksuja, joista ei ole Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä tai muutoksenhakuviranomaisen täytäntöönpanon keskeytystä koskevaa määräystä.

Pälkäneen kunnan 1.1.2018 voimaan tulleen hankintaohjeen 1.2 kohdan mukaan Pälkäneen kunta valmistelee ja tekee hankinnat avoimesti, tasapuolisesti ja syrjimättömästi.

Hankintaohjeen kohdan 4.4 mukaan hankintayksikön on mainittava käytettävät poissulkuperusteet tarjouspyynnössä ja hankintailmoituksessa.

Hankintaohjeen kohdan 4.5 mukaan hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Tarjouspyynnössä asetettujen vaatimusten täytyy olla perusteltuja ja oikeassa suhteessa hankinnan laajuuteen nähden. Voidaan esimerkiksi vaatia tiettyä taloudellista ja rahoituksellista asemaa, kuten esimerkiksi vähimmäisliikevaihto, luottoluokitustaso, teknistä suorituskykyä tai ammatillista pätevyyttä, kuten henkilöstön vähimmäiskoulutustasoa tai referenssejä ammattitaidon vakuudeksi.

Saatu selvitys

Aitoon puhdistamon purkua ja pihan parannusta koskevassa Pälkäneen kunnan 2.3.2018 päivättyssä tarjouspyynnössä tarjoajan soveltuvuusvaatimukseksi on ilmoitettu muun ohella, että tarjoajalla tulee olla tilaajavastuulain mukaiset velvoitteet hoidettuna ja että tilaaja sitoutuu tarjouskilpailun voittaessaan toimittamaan näistä korkeintaan kaksi kuukautta vanhat todistukset.

Koillisen Tamarex Oy on 19.4.2018 päivättyssä tarjouksessaan ilmoittanut täyttävänsä edellä mainitun tarjouspyynnön vaatimuksen. Teknisen lautakunnan käytössä on lisäksi ollut 20.4.2018 päivätty Koillisen Tamarex Oy:tä koskeva Tilaajavastuu.fi-raportti, jossa todetaan, että tietolähteiden perusteella yritys on hoitanut tilaajavastuulain edellyttämät velvoitteet. Raportista ilmenee, että yrityksellä on järjestämätöntä verovelkaa 500 – 10 000 euroa eikä yritystä ole merkitty julkiseen verovelkarekisteriin verovelkojen vuoksi. Raportin mukaan eläkevakuutusmaksut on maksettu.

Valkaman oikaisuvaatimukseen on liitetty ote Koillisen Tamarex Oy:tä koskevasta protestilistasta, johon on merkitty 23 protestia aikavälillä 10.8.2015–13.4.2018 sekä 14.2.2017 päivätty velkomustuomio. Valitukseen on liitetty Koillisen Tamarex Oy:tä koskeva 1.8.2018 päivätty Suomen Asiakastieto Oy:n raportti, josta ilmenee, että yrityksellä on aikavälillä 4.8.2014–13.7.2018 lukuisia maksuhäiriöitä ja muita luottotietomerkintöjä.

Valituksenalaisen päätöksen selosteosassa on todettu, että Koillisen Tamarex Oy on esittänyt tekniselle lautakunnalle verottajan ja Ilmarisen kanssa tehdyn hyväksytyn verovelkoja ja työeläkemaksuvelkoja koskevan maksusuunnitelman ennen hankintapäätöksen tekemistä. Teknisen lautakunnan hallinto-oikeudelle antaman lausunnon mukaan hankintayksikölle on toimitettu oikaisuvaatimuksen käsittelyä varten uudelleen tuore verottajan ja Ilmarisen yhdessä Koillisen Tamarex Oy:n kanssa laatima maksusuunnitelma.

Oikeudellinen arviointi

Valituksen johdosta on arvioitava tarjoajien yhdenvertaiseen kohteluun liittyen, täyttääkö Koillisen Tamarex Oy tarjouspyynnön mukaisesti tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (tilaajavastuulaki) 5 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan mukaiset velvoitteet. Valittaja on myös katsonut, että Pälkäneen tekninen lautakunta on laiminlyönyt selvitysvelvollisuutensa ja ylittänyt harkintavaltansa.

Tilaajavastuulain 5 §:ssä säädetään tilaajan selvitysvelvollisuudesta. Kyseisessä laissa eikä sen 5 §:n 1 momentissa ole asetettu sopimuspuolelle muita velvoitteita kuin velvoite toimittaa tilaajalle momentissa mainitut selvitykset ja tiedot. Laissa ei ole edellytetty, että selvitysten tulisi osoittaa, että verot ja työntekijöiden eläkevakuutusmaksut ovat suoritettu, sillä selvitys maksusopimuksen tekemisestä on säädetty riittäväksi selvitykseksi. Koillisen Tamarex Oy on esittänyt Pälkäneen tekniselle lautakunnalle verottajan ja Ilmarisen kanssa tekemänsä verovelkoja ja työeläkemaksuvelkoja koskevan maksusopimuksen ennen hankintapäätöksen tekemistä sekä uuden maksusopimuksen ennen oikaisuvaatimuksen käsittelyä. Koillisen Tamarex Oy on näin ollen maksusopimuksen toimittamalla täyttänyt tarjouspyynnössä esitetyn tilaajavastuulain 5 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan mukaisten velvoitteiden hoitamista koskevan soveltuvuusvaatimuksen. Maksusopimuksen pyytämällä Pälkäneen tekninen lautakunta on täyttänyt samoihin lainkohtiin perustuvan tilaajan selvitysvelvollisuutensa. Teknisen lautakunnan tarjouspyynnössä ei ole asetettu pois-sulkuperusteeksi tarjoajan taloudelliseen tai rahoitukselliseen asemaan liittyviä vaatimuksia. Tekninen lautakunta ei ole loukannut yhdenvertaisuusperiaatetta sillä perusteella, että se on katsonut Koillisen Tamarex Oy:n täyttävän tarjoajalle asetut tilaajavastuulakiin liittyvät vaatimukset.

Poikkeuksellisen alhaisten tarjousten hylkäämisellä pyritään yleensä ehkäisemään tarjoushinnan riittämättömyydestä hankintayksikölle aiheutuvia taloudellisia riskejä. Teknisen lautakunnan tarjouspyynnössä ei ole mainittu poikkeuksellisen alhaista hintaa tarjouksen hylkäämisperusteena, eikä Pälkäneen kunnan hankintaohje sisällä poikkeuksellisen alhaisia tarjouksia koskevia määräyksiä tai ohjeita. Asiassa ei ole ilmennyt teknisen lautakunnan tiedossa olleen seikkoja, jotka osoittaisivat kyseisen yrityksen tarjouksen muita tarjouksia alhaisemman hinnan johtuneen yrityksen lakisääteisten velvoitteiden noudattamatta jättämisestä. Nämä seikat huomioon ottaen teknisen lautakunnan ei voida katsoa käyttäneen harkintavaltansa väärin, kun se ei ole hylännyt Koillisen Tamarex Oy:n tarjousta alihintaisuuden vuoksi.

Valituksenalainen päätös ei ole valituksessa esitetyillä perusteilla virheellisessä järjestyksessä syntynyt eikä muutoinkaan lainvastainen. Kunnallisvalitusta ei voi tehdä tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Oikeudenkäyntikulut

Koska Valkaman valitus on hylätty, hänelle ei määrätä korvausta oikeudenkäyntikuluistaan.

Valkamalla on ollut oikeus hakea muutosta teknisen lautakunnan päätökseen, eikä hänen vaatimuksiaan ole pidettävä hallintolain 74 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla ilmeisen perusteettomina. Hän ei ole velvollinen korvaamaan kunnan oikeudenkäyntikuluja.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Kuntalaki 135 §
Hallintolainkäyttölaki 74 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (kunnallisvalitus).

Esittelijäjäsen

Anneli Aura

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Anneli Aura, Maija-Liisa Marttila ja Jussi-Pekka Lajunen.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös Kuljetusliike J. Valkama T:mi / Jari Valkama
saantitodistuksin

Jäljennös Koillisen Tamarex Oy
Valkeakoskenkatu 10
37600 VALKEAKOSKI

✓ Pälkäneen kunnanhallitus, jonka on kuntalain 142 §:n mukaisesti ilmoitettava päätöksestä

Pälkäneen tekninen lautakunta

Oikeudenkäyntimaksu 250 euroa, laskutetaan myöhemmin

sil

Jäljennöksen oikeaksi todistaa
päätöksen antopäivänä

lainkäyttösihteeri Sirpa Laakso

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valitusaika luetaan siitä, kun ilmoitus päätöksestä on julkaistu kunnan tai kuntayhtymän yleisessä tietoverkossa.

Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista. Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen tai sähköisen viestin saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00 – 16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>